ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ ПРО СТВОРЕННЯ ЗОНИ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ

Стаття присвячена дослідженню особливостей сучасних міжнародних договорів про створення зон вільної торгівлі та здійсненню їхньої класифікації. Визначено різницю між договорами про створення зони вільної торгівлі між державами як шляхом укладання двостороннього договору, так і шляхом створення інтеграційного об'єднання, між державою та інтеграційним об'єднанням та між інтеграційними об'єднаннями. Наголошено, що наявність тих чи інших органів об'єднання залежить від способу організації зони вільної торгівлі. Чим складніше організовані суб'єкти, що є учасниками договорів про зони вільної торгівлі, тим більше органів створюється угодою і тим більшими повноваженнями вони наділяються. Визначені основні особливості сучасних міжнародних договорів про створення зон вільної торгівлі: 1) поєднання політики вільної торгівлі і елементів політики протекціонізму; 2) метою є отримання прибутку державами-членами; 3) розширення предмету регулювання; 4) чим вищим є рівень інтеграції, тим більше створюється інституційних органів та детальніше прописується механізм вирішення спорів; 5) нормативно-правова база зони вільної торгівлі знаходиться в прямій залежності від способу організації зони вільної торгівлі; 6) особлива увага приділяється співвідношенню правової системи об'єднання і національних правових систем його держав-членів; 7) важливим є питання співвідношення правової системи об'єднання і СОТ. Запропонована наступна класифікація договорів про створення зон вільної торгівлі за способом їх організації: 1) договори між двома державами про створення зони вільної торгівлі; 2) договори, що передбачають створення зони вільної торгівлі між більш ніж двома державами шляхом створення інтеграційного об'єднання; 3) договори, що створюють зону вільної торгівлі між державою і інтеграційним об'єднанням; 4) договори про створення зони вільної торгівлі в межах спільного ринку, який об'єднав в собі цю зону вільної торгівлі і економічний союз.

Ключові слова: зона вільної торгівлі, міжнародний договір, класифікація, особливість, міжнародне право, економічна інтеграція держав.

The article is devoted to the study of the features of modern international treaties on the creation of free trade zones and the implementation of their classification. The distinction between the agreements on the establishment of a free trade area between the states is determined both through the conclusion of a bilateral agreement and through the creation of an integration association between the state and integration associations and between integration associations. It is stressed that the presence of certain bodies of association depends on the way of organization of the free trade zone. The more complex the organized entities that are parties to the agreements on the free trade zone, the more authorities are created by the agreement and the more powers they are given. The main features of modern international treaties on creation of free trade zones are defined: 1) a combination of free trade policy and elements of protectionist policy; 2) the purpose is to generate profits by Member States; 3) expansion of the subject of regulation; 4) the higher the level of integration, the more institutional structures are created and the mechanism for resolving disputes is more detailed; 5) the regulatory framework of the free trade zone is directly dependent on the way in which the free trade zone is organized; 6) special attention is paid to the correlation between the legal system of association and the national legal systems of its member states; 7) the question of the correlation of the legal system of the association and the WTO is important. The following classification

of agreements on the creation of free trade zones by the way of their organization is offered: 1) agreements between the two states on the establishment of a free trade zone; 2) agreements providing for the establishment of a free trade area between more than two states through the establishment of an integration association; 3) agreements establishing a free trade area between the state and an integration association; 4) agreements on the establishment of a free trade area within the framework of the common market, which united this free trade zone and an economic union.

Key words: *free trade zone, international treaty, classification, feature, international law, economic integration of states.*

Вступ. Зона вільної торгівлі, будучи лише першим і, здавалося б, найлегшим етапом економічної інтеграції, вже потребує врегулювання великої кількості юридичних і економічних питань під час міждержавних переговорів про її створення, які завершуються підписанням міжнародного договору про створення зони вільної торгівлі.

Водночас якщо перелік економічних питань багато в чому залежить від конкретних держав, залучених до створення зони вільної торгівлі, структури торгівлі між ними, рівнів економічного розвитку, то набір юридичних механізмів створення такого інтеграційного об'єднання значно вужчий, що дозволяє здійснити спробу дослідити особливості цих механізмів та знайти їхні закономірності. Тим паче, що в Україні необхідність вивчення такого світового досвіду, особливостей міжнародно-правового регулювання режиму вільної торгівлі є усвідомленою необхідністю як з точки зору теорії міжнародного права, так і з точки зору договірної практики.

Про значущість та необхідність вдосконалення відповідної договірної практики України свідчать кроки, зроблені нашою державою в цій сфері. Досягнення стратегічних для України цілей, зокрема інтеграція до ЄС, є можливою в тому числі при умові приведення національного законодавства та договірної практики у відповідність до світових стандартів.

Існуючі в Україні нечисленні роботи в цій сфері не створюють цілісного наукового уявлення про основні проблеми правового регулювання створення та діяльності зон вільної торгівлі, а позитивний іноземний правовий досвід, на жаль, залишається поза увагою сучасних українських дослідників. Це цілком характерно і для вивчення більш вузького питання особливостей сучасних міжнародних договорів про створення зон вільної торгівлі. Теоретичною основою дослідження стали дослідження, присвячені теоретичній розробці регіональних торговельних угод, зокрема в частині їхнього співвідношення з правом СОТ, та дослідження регіональних торговельних угод та договірної практики України Є.І. Бельскої, С.Г. Осики, Д.В. Скриньки, В.М. Довганя, В.О. Голубової, Д.В. Лініченка, П. ван Ден Боше, Ю. Пауліна, Г. Хорліка, Ч. Дамбо, В.І. Муравйова та І.А. Березовської.

Постановка завдання. Метою статті є здійснення класифікації сучасних міжнародно-правових договорів про створення зон вільної торгівлі та визначення їх особливостей.

Результати дослідження. На сучасному етапі розвитку можливим є класифікація договорів про створення зон вільної торгівлі за способом їх організації:

– договори між двома державами про створення зони вільної торгівлі. Це найпростіша форма міжнародного договору про створення зони вільної торгівлі і історично найперша. Саме за цією формою створена найбільша кількість зон вільної торгівлі. Це твердження доводиться і практикою України: 13 зон вільної торгівлі створені двосторонніми договорами (з Вірменією, Канадою, Грузією, Киргизькою Республікою, Азербайджаном, Білоруссю, Казахстаном, Республікою Молдова, Чорногорією, Республікою Північна Македонія, Таджикистаном, Узбекистаном та Туркменістаном; плюс до цього переліку, після завершення ратифікаційних процедур, буде додано Ізраїль), в той час як іншими типами договорів разом створено 5 зон вільної торгівлі, з яких реально діючими є лише 3 (з Європейською асоціацією вільної торгівлі (ЄАВТ), Європейський Союз (ЄС) і в рамках Співдружності незалежних держав (СНД));

– договори, що передбачають створення зони вільної торгівлі між більш ніж двома державами шляхом створення інтеграційного об'єднання. З економічної точки зору таке інтеграційне об'єднання буде перебувати лише на першому етапі економічної інтеграції. Разом з тим, створення об'єднання передбачає вирішення більшої кількості питань, ніж звичайна двостороння угода. Прикладом таких угод можуть служити Угода про створення зони вільної торгівлі в рамках СНД, Північноамериканська угода про створення зони вільної торгівлі, зона вільної торгівлі в рамках АСЕАН.

– договори, що створюють зону вільної торгівлі між державою і інтеграційним об'єднанням. За таким типом міжнародного договору третя держава наче долучається до зони вільної торгівлі, створеної в рамках інтеграційного об'єднання. Однак найчастіше такі міжнародні договори укладаються лише за участю тих інтеграційних об'єднань, які знаходяться на наступних етапах економічної інтеграції, щонайменше на рівні митного союзу. Прикладом може слугувати Угода про вільну торгівлю між Україною та державами ЄАВТ.

– договори про створення зони вільної торгівлі в межах спільного ринку, який об'єднав в собі цю зону вільної торгівлі і економічний союз. Так ЄАВТ і ЄС об'єднані в рамках Європейського економічного простору (ЄЕП). Це найскладніша форма інтеграції, яка можлива лише у виключних випадках.

Спільним для усіх договорів про створення зон вільної торгівлі є поєднання політики вільної торгівлі і елементів політики протекціонізму. Це поєднання може проявлятися двома шляхами: шляхом введення спеціальних механізмів захисту внутрішніх ринків в угоді і використання механізмів, розроблених СОТ [1]. Один з яскравих прикладів можна спостерігати в Угоді про вільну торгівлю між Євразійським економічним співтовариством (ЄврАзЕС) і В'єтнамом. Статтею 2.10 даної угоди передбачена можливість застосування тригерних захисних механізмів щодо особливо чутливих галузей і товарів. Відповідно до зазначеного механізму, в угоді про вільну торгівлю ЄврАзЕС-В'єтнам встановлені максимальні річні обсяги імпорту для в'єтнамських товарів, при дотриманні яких імпорт в країни ЄврАзЕС здійснюється безмитно. При перевищенні цих порогів країни-члени ЄврАзЕС мають право за рішенням Колегії Євразійської економічної комісії застосувати ввізні мита рівня ставки єдиного митного тарифу, діючого на території ЄврАзЕС. Також в угоді містяться умови про антидемпінгові та спеціальні захисні заходи, субсидії і спеціальні компенсаційні заходи та інші заходи, застосування яких в певних випадках правомірно відповідно до правил СОТ. Такі механізми зустрічаються практично в усіх договорах про створення зон вільної торгівлі.

Хоча напрями діяльності зон вільної торгівлі різноманітні, незмінною залишається основна мета створення таких зон: отримання прибутку державами-членами шляхом розширення ринку, збільшення імпорту і експорту, створення сприятливих умов для інвестицій. Для досягнення цієї мети в угодах про створення зони вільної торгівлі передбачені інструменти тарифного і нетарифного регулювання, лібералізація умов торгівлі та розвиток взаємодії в обраних сферах [3, с. 118]. Крім того, як цілі практично в усіх угодах зазначаються:

- завершення введення в дію режиму вільної торгівлі в повній мірі;
- лібералізація умов торгівлі, а також подальший розвиток взаємних торгових відносин, у тому числі за допомогою скасування діючих обмежень, в тому числі тих, що стосуються імпорту та експорту сировини, товарів і послуг з метою забезпечення вільного доступу товарів національних виробників на ринки держав - членів угоди;
- прискорення соціального, економічного і культурного розвитку держав-членів на основі співпраці і взаємодопомоги;
- підтримання взаємовигідного співробітництва з універсальними і регіональними міжнародними організаціями, що мають схожі цілі;
- розвиток взаємодії в обраних сферах (наприклад, у сфері енергетики, транспортних послуг, розвитку спільних ринків по окремих видах продукції).

Наприклад, цілями Угоди про вільну торгівлю між Україною та державами ЄАВТ, що ґрунтується на торговельних відносинах між ринковими економіками, є: а) досягнути лібералізації торгівлі товарами відповідно до статті XXIV Генеральної угоди з тарифів і торгівлі 1994 року; б) досягнути лібералізації торгівлі послугами відповідно до статті V Генеральної угоди про торгівлю послугами; в) значно збільшити інвестиційні можливості у зоні вільної торгівлі; г) на взаємній основі досягнути подальшої лібералізації ринків державних закупівель Сторін; д) сприяти конкуренції у своїх економіках, особливо коли це стосується економічних відносин між Сторонами; е) забезпечувати достатній і ефективний захист прав інтелектуальної власності; ф) сприяти гармонійному розвитку та розширенню світової торгівлі шляхом усунення бар'єрів у торгівлі та інвестуванні [2].

Іншою особливістю сучасних міжнародних договорів про створення зон вільної торгівлі є розширення предмету його регулювання. Якщо перші договори про зони вільної торгівлі стосувалися лише торгівлі товарами, то сучасні регулюють ще й торгівлю послугами, конкуренцію, електронну комерцію, питання здійснення та захисту інвестицій, захисту навколишнього середовища, прав людини, зокрема трудових. Більшість угод про вільну торгівлю, укладених Україною,

стосується торгівлі товарами, і лише три угоди про вільну торгівлю (з ЄС, Чорногорією та державами ЄАВТ) містять положення про торгівлю послугами.

Наявність тих чи інших органів об'єднання залежить від способу організації зони вільної торгівлі. Чим складніше організовані суб'єкти, що є учасниками договорів про зони вільної торгівлі, тим більше органів створюється угодою і тим більшими повноваженнями вони наділяються. Є.І. Бельська з цього приводу зазначає: «Якщо в зоні вільної торгівлі, утвореної між двома державами, взагалі може не бути ніяких постійно діючих органів, то на шляху до ускладнення організації зони вільної торгівлі дані органи з'являються і стають постійно діючими, розширюється їхня компетенція, збільшується їхня кількість і розширюються напрямки їх діяльності. Дані органи активно беруть участь в механізмі вирішення спорів, допомагають виробляти рекомендації по виконанню зобов'язань сторонами договору про зони вільної торгівлі» [3, 119].

Водночас, не заперечуючи правильність зазначеної думки, треба звернути увагу на певну неточність. Навіть в рамках одного типу міжнародних договорів зі створення зон вільної торгівлі, а саме створення зони вільної торгівлі шляхом укладання двостороннього міжнародного договору, організаційна структура може різнитися, що доводиться, в тому числі, і практикою України. Так, Угода між Урядом України та Урядом Киргизької Республіки про вільну торгівлю передбачає лише створення українсько-киргизької комісії для реалізації мети цієї Угоди та вироблення рекомендацій щодо вдосконалення торгово-економічного співробітництва між двома країнами [5]. Угода між Урядом України і Урядом Республіки Беларусь про вільну торгівлю, крім заснування спільної Українсько-Беларуської комісії, передбачає ще заснування Міждержавної координаційної ради з експортного контролю [6]. А от щодо інституційної складової Угода про вільну торгівлю між Кабінетом Міністрів України та урядом Держави Ізраїль, то сторони погодилися створити Спільний комітет, що складається з представників кожної із сторін [7]. Сторони створюють такі підкомітети: Підкомітет з торгівлі товарами, Підкомітет з митних питань, сприяння торгівлі та правил походження, Підкомітет з технічних бар'єрів у торгівлі та Підкомітет з торгівлі та охорони навколишнього середовища. Кожна сторона також призначає координатора угоди – відповідний державний орган.

Нормативно-правова база зони вільної торгівлі також знаходиться в прямій залежності від способу організації зони вільної торгівлі. Наприклад, до Угоди про створення ЄЕП налічується 22 додатки і 49 протоколів [8]. Також постійно діючі органи ЄЕП приймають директиви і керівні роз'яснення з питань функціонування зони. Практично всі вони так чи інакше зачіпають функціонування ЄАВТ і не можуть не прийматися до уваги при вивченні її діяльності. В рамках НАФТА функціонують три міжнародні угоди: сама угода НАФТА, угода про співпрацю в сфері навколишнього середовища та угода про співробітництво в сфері найманої праці. Поряд із зазначеними існує маса секторальних угод, прийнятих на виконання трьох вищезазначених.

Передбачений договором про створення зони вільної торгівлі механізм вирішення спорів теж знаходиться в прямій залежності від способу організації зони вільної торгівлі. Найбільш прості механізми вирішення спорів передбачені угодами про створення вільної торгівлі між державами, а найбільш складні – в рамках договорів між інтеграційними об'єднаннями та між членами певної економічної зони. Слід зазначити, що для всіх договорів такого типу справедливим є твердження про те, що механізм вирішення спорів представлений 2 етапами: проведення консультацій і вирішення спору у судовому або квазі-судовому порядку. Договір про створення зони вільної торгівлі є міжнародною угодою і створює для держав певну сукупність прав та обов'язків як на міжнародному, так і на внутрішньодержавному рівнях. Конституцією кожної держави передбачений свій механізм імплементації міжнародних угод, в тому числі і договорів про зону вільної торгівлі, або можливість їх безпосередньої дії всередині країни. У разі, якщо ми розглядаємо договір про створення зони вільної торгівлі між державами, то передбачений угодою механізм вирішення спорів застосовується при тлумаченні положень угоди [3, с. 120–121]. Суб'єктами вирішення спорів в таких органах можуть виступати тільки держави-учасниці договору. Господарюючі суб'єкти мають можливість захищати свої права, надані їм договором про зону вільної торгівлі, або юридичним шляхом у національних судах, або політичним шляхом: звертаючись до уряду своєї держави з вимогою провести консультації чи переговори з певного питання.

У разі, якщо договір про створення зони вільної торгівлі укладено між державою і інтеграційним об'єднанням, механізм вирішення спорів ускладнюється. При укладанні договору про створення зони вільної торгівлі між інтеграційним об'єднанням і державою, інтеграційне об'єднання, що володіє ознаками наднаціональності, виступає самостійним суб'єктом такого договору, а він сам стає частиною права інтеграційного об'єднання. Судові органи, передбачені договором про створення зони вільної торгівлі, на міжнародному рівні можуть вирішувати не

тільки питання тлумачення, а й окремі питання правозастосування, тільки якщо це передбачено самою угодою. Передбачені угодами діючі органи беруть участь в механізмі вирішення спорів, виробляють рекомендації щодо застосування угоди, беруть участь у формуванні арбітражних панелей і у виконанні своїх рішень. Рішення таких судових органів стають обов'язковими до виконання. Доступ до механізму вирішення спорів у рамках угоди як і раніше є тільки у сторін договору про створення зони вільної торгівлі.

У ЄАВТ, як зоні вільної торгівлі, що функціонує в рамках ЄЄП, є постійно діючий судовий орган, доступ до якого мають як держави-учасниці ЄАВТ, так і господарюючі суб'єкти. Це пов'язано з ускладненим механізмом вирішення спорів, який є загальним для держав-учасниць ЄЄП. В даному механізмі задіяні постійно діючі органи ЄЄП, два постійно діючі судові органи – Суд ЄС та Суд ЄАВТ, а також передбачена можливість ініціювати арбітражний розгляд. Норми ЄАВТ мають безпосередній вплив на всій території ЄАВТ, як і норми ЄЄП. Рішення судових органів в рамках ЄЄП є обов'язковими для країн-учасниць ЄЄП і для господарюючих суб'єктів, якщо їх права і обов'язки зачіпаються таким рішенням.

Співвідношення правової системи об'єднання і національних правових систем представляється досить цікавим і теж знаходиться в залежності від способу організації зони вільної торгівлі. За співвідношенням з національними правовими системами можуть бути виокремлені договори про створення зон вільної торгівлі, які передбачають безпосередній вплив на території держав-членів і договори про створення зон вільної торгівлі, що вимагають прийняття на національному рівні спеціальних нормативно-правових актів на виконання їх положень [3, с. 122].

Питання співвідношення правової системи об'єднання і правил СОТ не знаходяться в такому явному взаємозв'язку зі способом організації зони вільної торгівлі. Є договори, норми яких практично ідентичні до положень СОТ, не вступають з ними в протиріччя і не передбачають виключної юрисдикції органів з вирішення спорів, які створюються договором про зону вільної торгівлі. Прикладом такого договору є НАФТА [9]. В межах ЄС і ЄАВТ угоди про створення зон вільної торгівлі як правило передбачають можливість вибору механізму вирішення спорів, віддаючи перевагу органам по вирішенню спорів, передбаченим цим договором, або органам з вирішення спорів СОТ. Оскільки в ЄЄП даний механізм дуже розвинений, то сторони вважають за краще використовувати саме його.

Практика України підтверджує той факт, що механізм врегулювання суперечок в рамках СОТ залишається основним форумом для розгляду торговельних суперечок, оскільки жодного спору в межах механізмів, передбачених угодами, розглянуто не було, а, наприклад, спори із державами-сторонами Договору про зону вільної торгівлі СНД (Вірменія, Молдова та Російська Федерація) були ініційовані не в рамках механізмів, передбачених Договором, а в рамках СОТ.

Висновки. Отжн, за результатами дослідження пропонується наступна класифікація договорів про створення зон вільної торгівлі за способом їх організації: 1) договори між двома державами про створення зони вільної торгівлі; 2) договори, що передбачають створення зони вільної торгівлі між більш ніж двома державами шляхом створення інтеграційного об'єднання; 3) договори, що створюють зону вільної торгівлі між державою і інтеграційним об'єднанням; 4) договори про створення зони вільної торгівлі в межах спільного ринку, який об'єднав в собі цю зону вільної торгівлі і економічний союз. Доведено, що чим вищим є рівень інтеграції, тим більше створюється інституційних органів та детальніше прописується механізм вирішення спорів.

Основними особливостями сучасних міжнародних договорів про створення зон вільної торгівлі визначено такі: 1) поєднання політики вільної торгівлі і елементів політики протекціонізму; 2) метою є отримання прибутку державами-членами шляхом розширення ринку, збільшення імпорту і експорту, створення сприятливих умов для інвестицій; 3) розширення предмету регулювання міжнародних договорів про створення зони вільної торгівлі; 4) чим складніше організовані суб'єкти, що є учасниками договорів про зони вільної торгівлі, тим більше органів створюється угодою і тим більшими повноваженнями вони наділяються; 5) нормативно-правова база зони вільної торгівлі знаходиться в прямій залежності від способу організації зони вільної торгівлі; 6) механізм вирішення спорів теж знаходиться в прямій залежності від способу організації зони вільної торгівлі і може бути у межах від переговорів до інституційного органу для вирішення спорів; 7) особлива увага приділяється співвідношенню правової системи об'єднання і національних правових систем його держав-членів; 8) важливим є питання співвідношення правової системи об'єднання і правил СОТ.

Водночас це дослідження присвячене загальному огляду особливостей сучасних міжнародних договорів про створення зони вільної торгівлі. У подальшому видається доцільним звернення до вивчення практики окремих регіонів та держав у частині створення зон вільної торгівлі.

Список використаних джерел:

1. Коваль А.Г., Сутырин С.Ф., Трофименко О.Ю. Защита национальных производителей в рамках ВТО. *Вестник СПбГУ. Серия 5: Экономика*. 2014. № 1. С. 53–70. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/zaschita-natsionalnyh-proizvoditeley-v-ramkah-vto>.
2. Соглашение о свободной торговле между Евразийским экономическим Союзом и его государствами-членами, с одной стороны, и Социалистической Республикой Вьетнам, с другой стороны, г. Бурабай, 29 мая 2015 г. Глава 3, Статья 3.1. *Официальный интернет-портал правовой информации*. URL: http://www.eurasiancommission.org/ru/act/trade/dotp/sogl_torg/Documents/EAEU-VN_FTA_rus.pdf.
3. Бельская Е.И. Международно-правовое регулирование зон свободной торговли и механизмов разрешения договорных споров : дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.10 – «Международное право; Европейское право». Москва, 2018. 195 с.
4. Угода про вільну торгівлю між Україною та державами ЄАВТ від 24 червня 2010 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_456.
5. Угода між Урядом України та Урядом Киргизької Республіки про вільну торгівлю від 26 травня 1995 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/417_003.
6. Угода між Урядом України і Урядом Республіки Білорусь про вільну торгівлю від 17 грудня 1992 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/112_007.
7. Угода про вільну торгівлю між Кабінетом Міністрів України та Урядом Держави Ізраїль від 21 січня 2019 року. URL: <http://me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=deda16bd-13bf-4d66-8a6c-ab30839dc8ed&tag=UgodaProVilnuTorgivliuMizhKabinetomMinistrivUkrainiTaUriadomDerzhaviIzrail>.
8. Agreement on the European Economic Area. URL: <https://www.efta.int/sites/default/files/documents/legal-texts/eea/the-eea-agreement/Main%20Text%20of%20the%20Agreement/EEAagreement.pdf>.
9. North American Free Trade Agreement. URL: <https://www.nafta-sec-alena.org/Home/Texts-of-the-Agreement/North-American-Free-Trade-Agreement>.

УДК 341.9

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2019.1-2.38>

МИХАЙЛОВСЬКИЙ В.І., КОСТЮК О.В.

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «КРИПТОВАЛЮТИ»: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Останніми роками все більше уваги приділяється питанням криптовалют, адже відсутність фінансових установ-посередників під час здійснення операцій з криптовалютами, анонімність учасників операцій, децентралізованість системи, швидкість проведення транзакцій та суттєве спрощення фінансових операцій призводить до стрімкого розвитку вказаного виду валют. В більшості наукових робіт досліджується переважно порівняльний та статистичний аналіз використання криптовалют, в тому числі і bitcoin, на міжнародному рівні. У світовому співтоваристві не вироблено єдиного уніфікованого визначення поняття «криптовалют» чи «віртуальних валют», а є натомість загальне розуміння, що криптовалюти є одиницею вартості, що зберігається на електронному пристрої та використовуються як засіб здійснення платежів. Варто зазначити, що неоднозначне трактування поняття «криптовалюти» впливає на правозастосовну практику у галузі віртуальних валют. Таким чином, у статті розглянуто сучасні підходи до визначення поняття «криптовалюти» в Україні та в інших державах світу. Проведено аналіз основних

© МИХАЙЛОВСЬКИЙ В.І. – кандидат юридичних наук, асистент кафедри міжнародного публічного права (Київський національний торговельно-економічний університет)

© КОСТЮК О.В. – студент факультету міжнародної торгівлі та права (Київський національний торговельно-економічний університет)